

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum synderesis possit peccare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

fali, & hoc pertinet ad synderesim, & in particula ri operabili, & hoc est iudicium electionis, & hoc pertinet ad liberum arbitrium.

Ad XVI. dicendum, quod compositio philoso phica & naturalis est multiplex. Est enim cõposi tio misti ex elementis, & in hac compositioe log- tur philosophus, quod oportet formam misti esse aliam omnino ab ipsis elementis. Est etiam compositio formæ substantialis & materis ex qua resultat tertium s. forma sp̃ei, quæ quidem nõ est aliud oĩa a materia & forma; sed se hêt ad cas, ut totum ad partes. Est etiam compositio subiecti & accidentis, in qua non resultat aliquid tertium ex utroq; & talis est compositio potentie & habitus.

ARTICVLVS II.

Utrum Synderesis possit peccare.

SECUNDO queritur, utrum Synderesis possit peccare. Et videtur quod sic: quia dicitur in gl. Ezech. i. de Synderesi, hanc interdum præcipitari videm? sed præcipitatio in operabilibus nihil aliud est, q̃ peccatum. ergo &c.

¶ 2 Item, cum peccare non sit habitus proprie loquendo, nec potentie, sed hois, quia actus sunt singularium, dicitur tamen aliquis habitus, vel potentiam peccare secundum quod per actum alicuius potestatis, vel habitus homo inducitur ad peccandũ. sed per actum synderesis homo inducitur ad peccandum quandoque: quia dicitur Ioan. 16. venit hora, ut omnis qui interficit vos &c. & sic ad occasionem Apostolorum aliqui inclinabatur ex hoc arbitrio quod iudicabant esse obsequendum Deo, quod ad synderesim pertinet. ergo &c.

¶ 3 Item, Hier. 3. dicitur filii Memphis, & Thaneos constuprauerunt te usque ad uerticem, uertex autem est superior pars aĩe, ut dicitur glo. super illud psal. 7. In uerticem ipsius iniquitas eius descendet, & sic ad synderesim pertinet, quæ est supremum in anima ergo synderesis ad gemonib; constupratur.

¶ 4 Item, potentia rationalis se habet ad opposita secundum philosophum. sed synderesis est potentia rationalis. ergo se habebit ad opposita. ergo potest bonum facere & peccare.

¶ 5 Item, contraria nata sunt fieri circa idem: sed uirtus & peccatum sunt contraria. cum igitur in synderesi sit actus uirtutis, quia instigat ad bonũ, etiam erit in ipsa actus peccati.

¶ 6 Item, sicut se habet habitus principiorum in speculatiuis: ita synderesis in operatiuis: sed omnis operatio rationis speculatiua ex principiis oritur. ergo omnis operatio practice, ratiois ex synderesi in initium sumit. ergo sicut synderesi attribuitur operatio rationis practice, quæ est secundum uirtutem; ita attribuetur ei operatio rationis quæ est secundum peccatum.

¶ 7 Item poena r̃ndet culpa: sed tota anima puniit in damnatis, etiam synderesis. ergo & ipsa peccat.

SED CONTRA, Bonum potest esse magis purũ quã malum: quia aliqd bonum est cui nihil admisceit de malo: nihil autem deo est malum, quod non hêt aliqd de bono admistum: sed in nobis est aliqd quod semper inclinatur ad malum, s. fomes. ergo & aliqd erit quod semper inclinatur ad bonum: hoc autem non uidetur esse, nisi synderesis. ergo &c.

¶ 2 Item, quod naturaliter inest, semper inest: sed naturale est synderesi, quod remurmuret malo. ergo ipsa nunquam in malũ cõsentit. ergo non peccat.

RESPON. dicendum, quod natura in omnibus suis operib; bonum intendit, & cõseruatione eorum, quæ per operõnem nature sunt: & ideo in oĩbus

A natura operib; semper principia sunt pmanentia, & immutabilia, & rectitudinem conseruãtia, principia enim manere oportet, ut dicitur in 1. Physi. Non enim posset esse aliqua firmitas, uel certitudo in his, quæ sunt a principis, nisi principia essent firmiter stabilita. Et inde est, quod oĩa mutabilia re- ducunt ad aliqd primũ immobile. Inde est et, quod oĩa specifica cognitio deriuatur ab aliqua certissima cognitione, circa q̃ error esse nõ potest, quæ est cognitio primorum principiorum uniuersalium, ad quæ oĩa illa cognita examinatur, & ex quibus oĩb; oẽ uerum approbatur, & oẽ falsũ respuitur. In quib; si aliquis error possit accidere, nulla certitudo in tota sequenti cognitione inueniretur. Vñ & in operibus humanis ad hoc, quod in eis aliqua rectitudo esse possit, oportet esse aliqd principium pmanens, quod rectitudinẽ immutabilem hêat, ad quod oĩa opera examinantur, ita quod illud principium pmanens omni malo resistat, & oĩ bono assentiat. Et hoc est synderesis, cuius officium est remurmurare malo, & inclinare ad bonũ; & ideo concedimus, quod in ea non possit esse peccatũ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod synderesis nõ quam præcipitatur uniuersali: sed in ipsa applicatione uniuersalis principii ad aliqd particulare potest accidere error, pp imperfectam, uel falsam deductionem, uel alicuius falsi assumptionem. Et nõ dixit simpliciter, quod præcipitatur synderesis: sed quod conscientia præcipitatur, quæ uniuersale iudicium synderesis ad particularia opera applicat.

AD SECUNDM Dicendum, quod quoniam in aliquo syllogismo conclusio falsa inducit ex duab; propositionib; quarum una est uera, & alia falsa, p̃m conclusionis non attribuitur ueritas, sed falsitas. Et nõ in illo arbitrio, quo occisores apostolorũ arbitrabantur se obsequium prestare Deo, peccatum non proueniebat ex uniuersali iudicio synderesis, quod est Deo obsequendum: sed ex falso iudicio superioris rationis quæ arbitrabatur, occasionem apostolorum esse bene placitam Deo: & nõ oportet concedere, quod per actum synderesis inclinarentur ad peccatum.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut uertex corporis est suprema pars corporis: ita uertex aĩe est suprema pars aĩe, uñ s̃m diuersas distinctiones partium a uertice aĩe diuersimode accipitur. Considerando, uel distinguendo enim partem intellectuam a sensitiua, tota intellectuua pars anime uertex dici potest: ulterius distinguendo intellectuam partẽ in rationem superiorem & inferiorem, r̃o superior dicitur uertex: ulterius distinguendo rationem in naturale iudicium, & rationis deliberationem, naturale iudicium dicitur esse uertex. Cum igitur aĩa dicitur usque ad uerticem cõstiprari, intelligitur secundum quod uertex nominatur superiorem rationem: non autem prout nominatur synderesim.

AD QVARTVM dicendum, quod potentia r̃onalis, quæ de se, se habet ad opposita, per habitum quandoque determinatur ad unum, & maxime si sit habitus completus. Synderesis autem non nominatur potentiam rationalem absolute: sed perfectam per habitum certissimum.

AD QVINTVM Dicendum, quod actus synderesis non est actus uirtutis simpliciter: sed præambula virtutibus gratuitis, & acquisitis.

AD VI. dicendum, quod sicut in speculatiuis ratio falsa, quamuis originem sumat a principiis, non tñ a principiis primis falsitatem habet: sed ex malo usu principiorum: ita etiam in operatiuis accidit.

Quest. dif. S. Tho. EEE 3 AD

AD VII. Dicendum, quod Aug. 12. de Trin. ostēdit hoc argumentum non valere: dicit enim quod peccato solius inferioris rationis totus homo dānatur. Et hoc ideo quia ad unam partem pertinet vtraque ratio, cuius est proprium peccare. Et ideo pœna directe responderet personæ, & non potētiæ, nisi in quantum potentia est personæ: pro peccato enim quod homo una sui parte cōmiserit, ipsa perso- na hominis pœnam meretur, quantum ad omnia quæ in persona continentur. Vnde & in iudicio seculari pro homicidio, quod homo manu com- mittit, non sola manus punitur.

ARTICVLVS III.

Utrum synderesis in aliquo extinguatur.

TER TIO quæritur, utrum synderesis in aliquo extingatur. Et uidetur quod sic. Psa 31. Cor- rupti sunt & abominabiles facti sunt. Gloss. corrup- ti omni lumine rationis priuati: sed lumen synderesis, est lumen rationis, ergo lumen synderesis in aliquibus extingatur.

¶ 2 Item, Infideles non habent aliquē remorsum cōscientiæ de sua infidelitate; infidelitas autē pecca- tum est. Cum igitur officium synderesis sit remur- murare peccato, vñ quod in eis ipsa sit extincta.

¶ 3 Item, Per Phil. 7. Eth. Ille qui habet habitum vi- tii, est corruptus circa principia operabilium; sed principia operabilium pertinent ad synderesim: ergo in habente habitum vitij alicuius extinguit.

¶ 4 Item, Prou. 18. Impius cum in profundum ve- nit, contemnit, quod cum accidit synderesis lo- cum suum non tenet, ut dicit Hier. in glo. Ezech. 1. ergo in aliquibus extinguitur.

¶ 5 Item, In beatis amouetur omnis inclinatio ad malum, ergo per cōtrarium, & in damnatis oīs inclinatio ad bonum: sed synderesis inclinatur ad bo- num, ergo &c.

SED CONTRA, Isaiæ ultimo, Vermis eorū non morietur, & exponitur de verme conscientiæ, s̄m Aug. qui est remorsus conscientiæ: sed remorsus conscientiæ causatur ex hoc, quod synderesis re- muratur malo, ergo synderesis nō extinguitur.

¶ 2 Item, in peccatis profundissimum tenet locū desperatio, quæ est peccatum in Spiritum sanctū: sed etiam in desperatis synderesis nō extinguitur, ut patet per Hiero. in Gl. Ezech. 1. vbi dicit, quod nec in Cayn est extincta, quem tamen cōstat despera- tum fuisse per hoc, quod dicitur Gen. 4. Maior est iniquitas & cetera.

RESPON. Dicendum, quod synderesim extin- gui intelligi potest dupliciter. Vno modo quantū ad ipsum lumen habituale, & sic impossibile est, q̄ synderesis extingatur, sicut impossibile est quod anima hominis priuatur lumine intellectus agentis per quod principia prima in speculatiuis & o- peratiuis nobis innotescunt: hoc enim lumen est de natura ipsius animæ, cū per hoc sit intellectu- alis, de quo lumine dicitur in Psa. 4. Signatum est super nos lumen vultus, quod scilicet nobis bona ostendit: hec enim erat responsio ad id quod di- xerat, quis ostendit nobis bona? Alio modo quā- tum ad actum, & hoc dupliciter. Vno modo ut di- catur actus synderesis extingui in quantum actus eius omnino interceptur, & sic contingit actum synderesis extingui, & in non habentibus usum li- beri arbitrii, nec aliquem usum rationis, & hoc p- pter impedimētū proueniēs ex lēsiōne organorū corporalium, a quib. rō nra accipere indiget. Alio modo per hoc, quod actus synderesis ad contra- riū dēlectat, & sic impossibile est in uniuersali iu-

dicium synderesis extingui. In particulari uero o- perabili extinguitur quando cumque peccatur in eligendo, nis enim concupiscētiæ, uel alterius pas- sionis ita rationem absorbet, ut in eligendo synde- resis uniuersale iudicium ad particularem adum nō applicet: sed hoc nō extinguit synderesim simpli- citer: sed secundū quid. Vnde simpliciter loquen- do concedimus, quod synderesis nunquam extinguitur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod dicitur ali- qui peccatores omni lumine rōnis priuati: quan- tum ad actū electionis, in qua ratio errat, propter hoc quod absorbetur ab aliqua passione, uel de- primitur ab aliquo habitu, ut lumen synderesis non sequatur in eligendo.

AD II. dicēdum, quod in hæreticis non remur- murat conscientia eorum in fidelitati, propter er- rorem qui est in ratione eorum superiori, ex quo contingit quod iudicium synderesis huic par- ticulari nō applicetur. In uniuersali iudicium synderesis in eis manet. Iudicium enim mali esse non credere his, quæ a Deo dicuntur. In hoc autem er- rant secundum superiorem rationem, qua non credunt hoc esse a Deo dictum.

AD III. dicēdum, quod ille, qui habet habitum alicuius vitij, est quidem corruptus circa principia operabilium, non quidem in uniuersali, sed in pa- rticulari operabili, in quantum s. per habitum vitij deprimitur ratio, ne uniuersale iudicium ad eam particulare operabile applicet in eligendo. Et per- hūc modum impius in pro fundum peccatorum ueniens contemere dicitur.

Et sic patet solutio ad quartum. Ad v. dicendum, quod malum est preter natu- ram, & ideo nihil prohibet inclinationem ad ma- lum a beatis remoueri, sed bonum, & inclinatio ad bonum consequitur ipsam naturam, vnde natura manente non potest inclinatio ad bonum tolli- tiam a damnatis.

QVÆSTIO XVII.

De conscientia.

In quinque articulos diuisa.

- ¶ Primo, Utrum conscientia sit potentia, vel ha- bitus, vel actus.
- ¶ Secundo, Utrum conscientia possit errare.
- ¶ Tertio, Utrum conscientia liget.
- ¶ Quarto, Utrum conscientia eronea liget.
- ¶ Quinto, Utrum conscientia in indifferentibus plus liget, vel minus quam præceptum prelati.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum conscientia sit potentia, uel habitus, uel actus.

QVÆSTIO est de conscientia, & in pri- mo quæritur, utrum sit potentia, uel habitus, uel actus. Et vñ quod sit potentia, dicitur enim Hier. in Gl. Ezech. 1. postquam dicitur synderesim mētione fecerat, hæc conscientiam iterum præcipitari uidemus, ex quo vñ quod idem sit conscientia & synderesis, sed quodā modo synderesis est potentia, ergo & conscientia. ¶ 2 Pre. Nihil est subiectū vitij, nisi potentia actus, conscientia est subiectū in nationis peccati, ut patet ad Titū 1. Inquinata est corū & mēs & cōscien- tia, ergo conscientia est potentia. Sed dicebatur, quod inquinatio nō est in conscientia, sicut in subiecto. ¶ 3 Sed

Super illud Ezech. 1. in quatuor par- tibus.

Sup illud Ezech. 1. in quatuor par- tibus.

K

¶ 3 Sed